

Tézisek

szerző Néma Júlia

értekezés címe Áttetszően gondolkodni

mestermunka címe Pyrogramok: A tűztértől a térig. Egyedi fatüzes jelenségek
papírporcelánon és kőedényen

témavezető Kádasi Éva

konzulens Frederick Olsen

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, Doktori Iskola

Budapest, 2011 július

---

1. Moholy-Nagy László a fény tárgyi és befogadásbeli aktivitása jegyében értékelte a transzparenciát és ugyanígy a fény projekciós kereteként értelmezte a modern művészet egyik alapkövét, a malevicsei négyzet fundamentális redukcióját.

A transzparencia ezért összefügghet az abszolút kezdőpontra visszatérni törekvő művészi gondolkodással.

A szuprematista kép ikonográfiáját működtető ismétlés mind annak saját kulturális tradíciójában, mind modern utóéletében a szakítás és a mintakövető vagy kánonképző tisztelet (*hommage*) kettősségében van jelen.

2. A tárgynélküliség mint megtartó üresség (térélmény és anyagi valóság) olyan esztétikai térként bontható ki, amely a semmi természetelvű felfogása (Kelet), a teremtés-teológia, a minimalizmus és az összetettséget integráló egyszerűség (Nyugat) kontextusaiban a lényeglátó és kiemelő tekintetet avatja a szépség előhívójává. Az érték ebből a mozgásban megtalált nézőpontból talált tárgyként jelenik meg, melyen az idő transzparenciája nyilvánul meg.

Ez gyökeresen eltér a teljes átlátszósággént szó szerint értett transzparenciától, mely valójában az átlátszatlanság civilizációs válságjelenségének komplementer kísérője.

3. A feltárt szépségeszmény időérzékenysége, az idő áttetszőségének fényhez rendeltsége, valamint a készen talált tárgy ki- és áttemelésének mozzanata előrajzolja a fénykép jelenségét. A fotó pedig a fény poétikájának kitüntetett műfaja. A mozgó fény hosszú expozíciójának vezérfonala mentén elvégzett műelemző fenomenológia feltárja, hogy a fotót alkotó kettősségek (fekete/fehér, sötét/világos, árnyék/fény, eredeti/másolat, láthatatlan/látható, nyom/árny/tükörkép, valóság/kép) között nem dichotómia, hanem transzparencia áll fenn.

A mozgásban látás radikális értelme a fény mozgása a maga szabott idejében, hosszú expozíciójában. A műalkotás idejét az idő műveként gondolom el, melyen az átformálódásra

nyitott szemlélet előtt mind konceptuális, mind érzéki – nem kizárólag vizuális, hanem taktilis stb. – módokon megnyilvánul a tartam lenyomata és a folyamat transzparenciája.

Innen látható be a fotó legelemibb változata, a fotogram és a magas hőmérsékletű fatüzes kerámiaégetés közötti mélyreható analógia. A fatüzes kerámiaégetés kép-, felület-, minta- és tárgyalkotó effektusát a Moholy-Nagy által kitalált *fotogram* fogalom mintájára, *fényt* jelentő előtagját *tűzre* cserélve, összefoglaló érvennyel *pyrogram*nak nevezem.

Az egyéni kontrollhoz képest transzcendens (idő, természet, véletlen) erőkkel való együttműködés mind a fotogramban, mind a pyrogramban tartalmi elemmé válik, és e társalkotás szerves eredménye a kész tárgyakon a tartam lenyomata és a folyamat transzparenciája.

4. A pyrogram koncepciójának termékenységé mind a hagyomány fényében; konkrét, anyagban végzett kutatásokkal; a technológiai tényekkel igazolható; mind pedig mesterművemben: közösségi akció alapú szobrászati, valamint plasztikai műalkotásokban, továbbá installációként bemutatott reflexiós design művekben megnyilvánul.